

член редколегій часописів «Київська старовина» та «Український історичний журнал».

П.П. Толочко нагороджений орденами «Знак Пошани» (1982) та Князя Ярослава Мудрого V ст. (1998).

Наукова громадськість, колеги та друзі щиро вітають Петра Петровича з ювілеєм, зичать йому активного довголіття, натхнення, нових звершень на ниві історичної науки.

70-річчя

члена-кореспондента НАН України С.С. МАЛЮТИ

---

23 лютого виповнилося 70 років зна-
ному вченому-генетику членові-ко-
респондентові НАН України Станіславу
Станіславовичу Малюті.

С.С. Малюта народився в 1938 р. у с. Ковалівка Ярмолинецького району Хмельницької області. Після закінчення в 1960 р. Української сільськогосподарської академії (нині — Національний аграрний університет) працював на Первомайській дослідно-селекційній станції (Краснодарський край, Росія), де вперше в СРСР виявив форми цукрового буряку з цитоплазматичною чоловічою стерильністю. 1961 року енергійний і перспективний агроном-дослідник вступив до аспірантури за спеціальністю «генетика» у ЦРБС (нині — Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка), навчався в щойно створеному відділі генетики, який очолював В.П. Зосимович. Протягом 1961—1968 рр. працював під керівництвом С.М. Гершензона в Інституті мікробіології і вірусології ім. Д.К. Заболотного, а з 1968 р. — у секторі (з 1973 р. — Інституті) молекулярної біології і генетики НАН України, де пройшов шлях від молодшого наукового співробітника до завідувача відділу молекулярної генетики, який очолює з 1978 р. У 2002—2003 рр. працював також заступником директора інституту з наукової роботи. Сьогодні Станіслав Станіславович — заступник академіка-секретаря Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України.

С.С. Малюта — один із провідних генетиків України. З його ім'ям пов'язано пріоритетні дослідження мутагенної дії вірусів і нуклеїнових кислот, за які він удостоєний Державної премії України (1998 р.), трансгенозу і супутніх питань, структурно-функціональної організації генів і генетичних систем. Учений зробив вагомий внесок у вивчення широкого кола проблем загальної і молекулярної генетики, у відновлення української генетики, розгромленої у період лисенківщини. Наукові праці професора Станіслава Станіславовича широковідомі як у нашій країні, так і за кордоном.

У 1970 р. С.С. Малюта захистив кандидатську дисертацію, а у 1986 р. — докторську за спеціальністю «генетика». 2000-го року його обрано членом-кореспондентом НАН України за спеціальністю «генетика мікроорганізмів».

Наукові досягнення професора Станіслава Станіславовича з вивчення мутагенної дії вірусів отримали міжнародне визнання. Він довів здатність вірусів, як інфекційних, так і неінфекційних, викликати мутації, а також установив, що мутагенна дія вірусів характеризується високою специфічністю дії. Результати цих досліджень стали першою пересторогою проти неконтрольованого використання живих вірусних вакцин, оскільки вони можуть бути мутагенними, що згодом було підтверджено в дослідях інших учених. Станіслав Ста-

ніславович також уперше висунув припущення про те, що віруси, як мутагенні чинники, відіграють певну роль в еволюції.

У 70-80-х роках минулого століття дослідження С.С. Малюти були спрямовані на розв'язання проблеми перенесення чужинної генетичної інформації. Результати, які він отримав спільно зі своїми колегами, свідчать, що клітини рослин і ссавців можуть поглинати чужинні віруси (бактеріофаги) і ДНК; що процес поглинання цілком керований і його ефективність можна істотно підвищити за спеціальних умов; послідовності поглинених ДНК можуть зберігатися в клітинах протягом багатьох клітинних поколінь; поглинуті гени здатні експресуватись у нових умовах; генноінженерні маніпуляції супроводжуються різноманітними цитогенетичними і генетичними ефектами.

Ювіляр продовжує активні дослідження структурно-функціональної організації елементів генетичної системи бактерій, рослин і людини. Головні досягнення в цій галузі отримано у двох системах: групі генів, що кодують біосинтез лізину в сінній палички і бактерій рубця, та системі рестрикції-модифікації в іншого виду бацил *B. pinto*. До початку цих робіт майже нічого не було відомо про організацію генів біосинтезу лізину в бацил, стрептококів і ентерококів, окрім двох-трьох мутацій, які було локалізовано в одному локусі хромосоми сінної палички поблизу генів біосинтезу рибофлавіну і споруляції. С.С. Малюта вперше встановив, що всі структурні гени розташовані у вигляді кластера. Ці гени клоновано в бактеріальних плазмідах і виявлено їхню експресію в кишковій паличці; сконструйовано систему експресії цих генів у дріжджах-сахароміцетах; отримано й досліджено декілька регуляторних мутантів з біосинтезу лізину; вивчено кілька метаболічних шляхів і ферментних систем біосинтезу лізину в бацил.

Останнім часом Станіслав Станіславович працює в галузі молекулярної онкогенетики.

Учений бере активну участь у підготовці наукових кадрів, проводить плідну науково-педагогічну роботу: з 1987 р. він працював за сумісництвом на посаді професора кафедри генетики та фізіології рослин і біотехнології, а у 1989–1992 рр. — завідувачем кафедри Національного аграрного університету, у 1996-2002 рр. — на посаді професора Національного університету «Києво-Могилянська академія». Йому присвоєно звання «Відмінник освіти України». Під керівництвом С.С. Малюти підготовано докторську та 16 кандидатських дисертацій.

Станіслав Станіславович — автор понад 250 наукових праць, зокрема однієї монографії, чотирьох книг та науково-методичних посібників, двох авторських свідоцтв на винаходи.

Він бере активну участь у громадській роботі. С.С. Малюта — член Міжвідомчої ради з біотехнології при Кабінеті Міністрів України, протягом 10 років був членом Експертної ради Вищої атестаційної комісії України, входить до складу двох спеціалізованих учених рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій, президії Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М.І. Вавилова та Українського біохімічного товариства. Учений — віцепрезидент Українського молекулярно-біологічного товариства, член редколегії наукових часописів «Біополімери і клітина», «Цитология и генетика», «Український біохімічний журнал», «Вісник Українського товариства генетиків і селекціонерів та «*Studia Biologica*».

Наукова громадськість, колеги та учні вітають Станіслава Станіславовича з ювілеєм, бажають йому щасливого творчого довголіття, міцного здоров'я, подальших наукових звершень та наснаги.